

DZIENNIK WARSZAWSKI

Nr. 237.

Środa, 13 (25) Października

1865 r.

Wychodzi codziennie, oprócz dni następujących, po Świętach uroczystych i niedzielach.—Prenumerata w biurze Dyrekcji, ulica Miodowa Nr. 487 i Kantorach.—Obwieszczenia przyjmują się za opłatą, od wiersza druku: za 1-krotne obwieszczenie kop. 4, za 2-krotne kop. 6, za 3-krotne kop. 8.—Artykuły nadsyłane do zamieszczenia w Dzienniku nie zwracają się.—Listy przyjmują się tylko frankowane.—We wszystkim co dotyczy Dziennika, należy odnosić się wprost do Dyrekcji.

Rok 2.

Prenumerata w Warszawie: Rocznie rs. 8.—Półrocznie rs. 4.—Kwartalnie rs. 2.—Miesięcznie kop. 67.—Bez odnośnienia w biurze Dyrekcji prenumerata nie przyjmuje się.—Numer pojedynczy kop. 5.—Za odnośnienie do domu, opłaca się miesięcznie kop. 5.—Na prowincji na stacjach Poczтовых w Królestwie i Cesarstwie: Rocznie rs. 9 k. 20.—Półrocznie rs. 4 kop. 60.—Kwartalnie rs. 2 kop. 30.—Za przesyłkę w kopertach kwartalnie dopłaca się rsr. 1.

SPIS RZECZY.

DZIAŁ URZĘDOWY. — Komitet urządzający (c. d.) — Komisja likwidacyjna. — Bank polski. — Inspektor szkół m. Warszawy.

DZIAŁ NIEURZĘDOWY. — Warszawa: Przegląd polityczny. — P. Ristori. — Pożar. — Cyrk. — Tydzień giełdowy. — Uniwersytet finlandzki. — Order. — Nomina-cja. — Podarunek. — Otwarcie posiedzeń. — Cholera. — Banda fałszerzy. — Internowani. — Ameryka. Jen. Grant. — Parlament kanadyjski. — Powstanie. — Adm. Pa-rėja. — Anglja. Stosunek stronnictw. — Pogrzeb lorda Palmerstona. — Austrja. Kwestja włoska. — Demon-stracja przeciw Francji. — P. Hübner. — Informowanie dzienników. — Uroczystość. — Ludność Austrji. — Belgja. Wiktor Hugo. — Danja. Rada państwa. — Niemcy. Przesilenie gabinetowe. — Prusy. Interwencja. — Sprawa frankfurcka. — Turcja. Reformy. — Cholera. — WŁO-chy. Zmiany w ministerstwie papieżkiem. — Kores-pondencje z Paryża. — Lord Palmerston (dok.) — Kronika.

DZIAŁ URZĘDOWY

Warszawa, dnia 12 (24) Października.

Okólnik do Komisji Spraw Włościańskich
w Królestwie Polskim Nr. 36.

Postanowienia Komitetu Urządzającego
w Królestwie Polskim.

dnia 20 września (2 października) 1865 roku.

POSIEDZENIE OSMDZIESIĄTE SZÓSTE Z DNIA
21 SIERPNI (2 WRZEŚNIA) 1865 r.

(dalszy ciąg, patrz Nr. 235.)

INSTRUKCJA

Dla Wydziałów Hypotecznych.

Art. 1. W zastosowaniu się do Art. 4, 5, 7, 11 i 30 Najwyżej zatwierdzonych dnia 4 (16) sierpnia 1865 r. przepisów o sposobie wypłacania listów likwidacyjnych, Agent Komisji Likwidacyjnej po otrzymaniu:

1. upoważnienia do odbycia wypłat listów likwidacyjnych na pewne dobra przyznanych;
2. egzemplarzy pism publicznych z obwieszczenia-mi podług Art. 4 pomienionych wyżej przepisów;
3. odpisu Tabell Likwidacyjnych;
4. wykazu tabelarycznego z Kasy właściwego Po-wiatu co do zaległości i należności uprzywilejowa-nych;
5. zawiadomienia od Dyrekcji Szczegółowej Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego, jaka mianowicie ilość z przyznanego likwidacyjnego na każde dobra wynagrodzenia ma być wydzieloną na pewność ciężą-cego długu Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego, — złoży Prezesowi właściwego Trybunału, oryginalne rozporządzenie Komisji Likwidacyjnej do siebie wy-dane. Prezes na temże oznaczy nazwisko Rejenta któ-remu poruczy spisanie aktu wypłaty przyznanego wy-nagrodzenia, a samo rozporządzenie niezwłocznie zwróci Agentowi dla dalszego działania.

Art. 2. Agent przygotowuje następnie w zmykłej for-mie wezwania tak po właściciela jako i po wierzycieli każdych dóbr na dzień pewny dla wszystkich stron interesowanych oznaczony, który przypadac winien nie wcześniej jak po upływie dni przynajmniej 30-tu od doręczenia najdalej zamieszkałemu, a to na pod-stawie świadectwa Pisarza Kancelarji Hypotecznej o ich zamieszkaniach, jednakże w ścisłym zastosowaniu się do Art. 7 Najwyżej zatwierdzonych przepisów o wydawaniu listów likwidacyjnych, to jest: ażeby ter-min dla stawienia się tak właścicieli jako i wierzycieli, nie był oznaczony później nad trzy miesiące, licząc od dnia odebrania przez Ajenta zawiadomienia o wy-słaniu z Komisji Likwidacyjnej listów likwidacyjnych. W wezwaniu tem powinno być wyrażonem, aby we-

zwane osoby w dniu oznaczonym osobiście, lub przez prawnych plenipotentów, stawiły się przed Rejentem przez Prezesa Trybunału wyznaczonym, celem porozumienia się co do wypłaty i spisania w tym wzglę-dzie urzędowego aktu, zastrzegając zaoczne w razie niestawienia się postępowanie. Jednakże wypłata li-stów likwidacyjnych może być dopełnioną i wcześniej od naznaczonego przez Ajenta terminu, jeżeli właściciel i wierzyciele hypoteczni oraz Agent z zebranymi w Kasie Powiatowej dowodami o długach skarbowych i uprzywilejowanych przybędą razem do Wydziału Hypotecznego z żądaniem wypłaty likwidacyjnego wy-nagrodzenia.

Art. 3. Do skutecznienia doręczeń wezwań komu należy, Agent użyje pośrednictwa właściwych Podse-dków Sądu Pokoju, których obowiązkiem jest, doręcze-nie jak najspieszniej zarządzić i oryginał opatrzony kontestacjami woźnych Agentowi powrócić.

Art. 4. Tak oryginał jak kopje wezwań pisane bę-dą na papierze prostym; wezwania te podług przepi-sów doręczone być mają osobiście, w rzeczywistym lub w obranem zamieszkanu prawnem, przez Pisarza Kan-celarji Hypotecznej wykazanem.

Art. 5. W oznaczonym terminie Agent zażąda od delegowanego przez Prezesa Trybunału Regenta, spisa-nia aktu wypłaty w księdze hypotecznej, ku czemu oprócz dowodów w Artykule 1 wymienionych, złoży wezwania po właściciela i wierzycieli.

Dowody te czy to w oryginałach czy to w poświad-czonych przez Regenta odpisach, w porządku Instru-kcji Hypotecznej z roku 1819 wskazanym, złożone bę-dą do zbioru dokumentów przy księdze wieczystej znajdującego się.

Art. 6. Ten akt wypłaty oprócz formalności wszy-stkim aktom właściwych, obejmować ma następujące punkta:

1. jaką nosi datę decyzja Komisji Likwidacyjnej co do ilości przyznanego likwidacyjnego wynagrodzenia na właściwe dobra;
2. jaka ogólna ilość gruntów z tych dóbr odpada na własność włościan;
3. jakie na rzecz włościan przyznano służebności;
4. czy były stawiane żądania co do wypłaty dłu-gów uprzywilejowanych, wzmiankowanych w Art. 12 Najwyżej zatwierdzonych przepisów;
5. ile z ogólnej sumy przyznanego wynagrodzenia zatrzymano na pewność długu Towarzystwa Kredy-towego Ziemskiego a ile do wypłaty przypada;
6. ile spłaca się długów hypotecznych listami li-kuidacyjnymi, kuponami, lub monetą brzęczącą.

(dalszy ciąg nastąpi.)

Komisja Likwidacyjna w Królestwie Polskim po-daje do powszechnej wiadomości, iż wynagrodzenia lik-widacyjne: w ilości rs. 816 kop. 60, przypadające na mocy rozporządzenia Komisji z dnia 8 (20) Października, An-drzejowi Ziemięckiemu, właścicielowi dóbr Patrowo, po-łożonych w Gubernii Warszawskiej, Powiecie Włocław-skim, Gminie Boruchowo, wysłane zostało do Kasy Po-wiatowej w Warszawie celem wypłaty komu należy; — w ilości rs. 1,387, przypadające na mocy rozporządzenia Komisji z dnia 8 (20) Października, Konstantemu Dzierzbickiemu właścicielowi wsi Latkowo, położonej w Guber-nji Warszawskiej, Powiecie Włocławskim, Gminie Bodza-nowo, wysłane zostało do Kasy Powiatowej w Warszawie, celem wypłaty komu należy; — w ilości rs. 2,338 k. 50, przypadające na mocy rozporządzenia Komisji z dnia 8 (20) Października, Konstantemu Dzierzbickiemu, właścicielowi dóbr Jaranowo, położonych w Gubernji War-szawskiej, Powiecie Włocławskim, Gminie Jaranowo, wy-słane zostało do Kasy Powiatowej w Warszawie, celem wypłaty komu należy.

Bank Polski podaje do publicznej wiadomości, iż w wykonaniu § 8 Instrukcji z dnia 12 (24) Maja 1836 r. przez Radę Administracyjną Królestwa wydanej, przepi-sującej sposób postępowania przy losowaniu Obligacji Częstkowych z pożyczki 150-miljonowej, odbędzie się w

Banku Polskim w dniu 19 (31) Października r. b., za-czynając od godziny 10-ej z rana, w obecności Komisji Umorzenia Długu Krajowego, delegowanych z Komisji Rządowej Przychodów i Skarbu, tudzież domów handlo-wych S. A. Fraenkel i Józef Epstejn, włożenie do kół kartek z numerami Serji tychże Obligacji, samo zaś lo-sowanie Serji nastąpi w tem samym miejscu, dnia 22 Października (3 Listopada) t. r.

Inspektor Szkół m. Warszawy. — Dnia 8 (20) b. m. otworzoną została Szkoła Elementarna Rządowa Żeńska Wyznania Mojżeszowego N. 3 na Przedmieściu Pradze.

DZIAŁ NIEURZĘDOWY

Warszawa, dnia 12 (24) Października.

Dzienniki francuzkie i angielskie, nie prze-stają się zajmować śmiercią lorda Palmerstona i przypuszczalnemi jej następstwami pod wzglę-dem tak wewnętrznej jak i zewnętrznej polityki Anglji. *Times* roztrząsając zasługi i zalety kandydatów do godności prezesa gabinetu, hr. Russella, lorda Clarendona, hr. Granville, pana Gladstone, powiada, iż nie można odmówić o-statniemu z nich, pierwszego miejsca pomiędzy współczesnymi mężami stanu, że pod względem zdolności umysłowych, nauki politycznej i ekono-micznej wymowy, jest naturalnym naczelnikiem stronnictwa liberalnego, że ma prawo zajmować najwyższą godność w państwie, że ma cały kraj za sobą, nakoniec, że kraj powinien szukać nie w pokoleniu będącem na schyłku, a pomiędzy ludźmi obecnej epoki, męża mającego kierować losami kraju. *M. Post*, której kandydatem jest lord Russell, powiada wszakże, iż gdyby mini-ster ten został pokonany w parlamencie, władzę objąłby gabinet torysów, lecz wkrótce musiałby ją oddać p. Gladstonowi, który przybrałby sobie nowych kolegów. *M. Star* utrzymuje, iż ponie-waż lord Palmerston był jedyną przeszkodą re-formy parlamentarnej, hr. Russell powinien bezzwłocznie spełnić swe zobowiązania przez przedstawienie projektu reformy, w przeciwnym bowiem razie gabinet jego nie utrzymałby się do wielkanocy. Dzienniki sądzą powszechnie, że obecni ministrowie zgodzą się na pozostanie na swych stanowiskach pod kierownictwem lor-da Russella, i że lord Clarendon przyjmie wydział spraw zagranicznych. Zmiany w gabinecie nastąpią dopiero po pogrzebie lorda Palmerstona.

Telegram z Rzymu potwierdził wiadomość o dymisji m-gra de Merode, której nie chciały dać wiary dzienniki klerykalne francuzkie, uważając ją za zmyślenie prasy florenckiej. Jednocześnie na miejsce m-gra Matteuci, mianowany został jeneralnym dyrektorem policji m-gr Randi, zaś m-gr Pila, były minister spraw wewnętrznych, który, jak o tem wspominaliśmy, został zastą-piony przez p. Sbaretta, otrzymał posadę audy-tora w izbie apostolskiej. Dymisja m-gra Mero-de, spowodowana została przez zajście z kardynałem Antonellim i przekonanie nabyte przez dwór rzymski, że konwencja wrześniowa zosta-nie wprowadzona w wykonanie. *Italie* tłumaczy usunięcie się m-gra Merode przez dwa wypadki: odkrycie w kasie ministerjum wojny deficytu, którego prominster nie umiał usprawiedliwić, i

przez okólnik tegoż do dowódców wojsk papieżkich, polecający im uważać nie za nieprzyjaciół bandy królewskie (bandytów) znajdujące się na granicy.—Franciszek II widać także nabył przekonania, że konwencja wrześnieowa nie pozostanie martwą literą, bo wybiera się opuścić Rzym i według jednych, ma osiedlić się w Niemczech nad jeziorem Konstancjeńskim, gdzie przebywa były wielki książę toskański, a według późniejszych wiadomości, postanowił przyjąć ofiarowane mu przez cesarza meksykańskiego Maksymiljana, schronienie na w. Lacrona.

Sprawa frankfurcka, zajmuje uwagę dzienników niemieckich, a kiedy dzienniki berlińskie ograniczają się prostym doniesieniem o fakcie, dzienniki wiedeńskie a mianowicie *Die Pres.* i *Ostd. Post.* powstają silnie przeciwko temu krokowi ze strony Austrii. Według jednego z pism nadreńskich, p. Beust wezwany przez Austrię i Prusy do udziału w ich kroku względem senatu frankfurckiego, odpowiedział, że według jego zdania, podobne żądania nie mogą być stawiane w groźnym tonie do niezależnego państwa, gdyż sprawa ta powinna być wniesiona na rozstrząśnienie sejmu niemieckiego, i dodał, że dziwnem jest żądanie, aby dziennikom w państwach drugorzędnych zabroniono zaczepiać rządy Prus i Austrii, kiedy dzienniki berlińskie i wiedeńskie w sposób najgwałtowniejszy napastują rządy drugorzędnych państw. *N. Preus. Z.* zapewnia, że odpowiedź ta nastąpiła nie na wezwanie do rządu saskiego, lecz na przesłane mu napomnienie.—W Dreźnie krążą pogłoski o zrzeczeniu się przez króla Jana korony na rzecz następcy trony ks. Alberta, który według *N. Fr. Pres.* już porozumiał się z p. Beustem co do zadowolenia życzeń ludu.

Telegram z Wiednia zaprzecza wiadomości o nominacji biskupa Strossmayera na kanclerza nadwornego kroatyckiego, oraz o zwinięciu dowództwa armji weneckiej i mianowaniu jen. Benedeka feldmarszałkiem.

Dziennik *Europe*, jak telegrafują z Frankfurtu, donosi, że ks. Kuza odpowiedział na notę Fuad-paszy manifestem, który, zakomunikowany wielkim mocarstwom, sprawił dobre wrażenie; wszako według tego dziennika, stanowisko ks. Kuzy jest zagrożone.

Według telegramu z Paryża, *Monitor* donosi, iż cesarz Napoleon bez zapowiedzenia, zwiedzał w piątek szpital Hotel-Dieu, obchodził tam wszystkie sale, przemawiał do wszystkich cholerycznych, wyraził radość, że wielu z nich powraca do zdrowia, że wiele łóżek jest niezajętych i że epidemia przestała się wzmagać; przytem oświadczył swe zadowolenie lekarzom, siostram miłosierdzia i infirmerom.

Zwracamy uwagę czytelników na zamieszczone poniżej obie korespondencje z Paryża, i dokończenie wczoraj zaczętego szkicu biograficznego lorda Palmerstona.

* (Ristori). Po powtórnym wystąpieniu w Juddycie i zebaniu tam na nowo grzmiących okłasków, znakomita tragiczna włoska, ukazała się wczoraj w roli „Debory”. Postać to zupełnie inna, i charakter całkiem odmienny. Debora jest wyobrażeniem silnego uczucia w szlachetnej lecz na wpół dzikiej istocie. Zadaniem autora było pokazać, jak takie uczucie rodzi się, rozwija i jakie owoce wydaje w sercu, udreżonem wszystkimi cierpieniami życia, odartem z wszelkiej pociechy; zadaniem artystki było przeprowadzić tę myśl, uwydatnić ją w sytuacjach i ukoloryzować barwami namiętności gwałtownej lecz i szlachetnej razem. I autor i artystka wywiązali się zwycięsko z tego zadania, lecz Medora nakreślona przez pierwszego a ożywiona przez drugą, stała się piękną i fantastyczną postacią, jedną z tych, jakimi świątynia Melpomeny zawsze przyozdabiać będzie swoje artystyczne ołtarze. P. Ristori w akcie pierwszym, szczególnież też w scenie pod krzyżem w lesie,

okazała nam nową stronę swojego nieprzebranego talentu. Była ona czułą kochanką i fantastyczną wróżką razem; jej modlitwa do księżycy a raczej wyrażenie wspomnień dawnych, jakie w niej widok tej planety obudził, wzruszyć musiały każdego, kto rozumiał i piękną myśl tego fragmentu i dójrzał ekspresję z jaką artystka wypowiedzieć ją głosem, gestem i psychicznym wyrazem twarzy umiała. Gwałtowna i szybko idąca scena, przed chatą kochanka, pod czas której wszyscy odpychają nieszczęśliwą tułaczkę, wymawiając jej „złoto” którego niewzięła—robi niemały efekt, lecz łączy już Debora z resztą działającego wtedy na scenie personelu. Dopiero potężna i wielka sytuacja na cmentarzu, gdy szalona rozpacz Hebrejka, przeklina wychodzącego z kościoła od ślubnego obrzędu, przeniwierzego kochanka, dostarczyła p. Ristori pola do rozwinięcia skrzydeł prawdziwego geniuszu! Straszna to i dreszczem przejmująca scena! Zda się że na głos tej ożywionej boleścią Sybilli wygnanego ludu, ziemia zdrzą i rozstąpi się pod stopami przekłętą przez nią kochankę; że grzmot szalonej burzy ozwie się za chwilę, towarzysząc jej piorunowym wyrazem! Patrząc wtedy na straszliwą postać Debory, któżby przewidział że potrafi ona tak zmienić swoje moralne i cielesne oblicze pod czas poetycznej, smutnej i opromienionej ideą poświęcenia, sceny ostatniego aktu? Wielką była Ristori w tej scenie—na twarzy jej, jak na wieczornej chmurze, przebiegały promienie zachodzących już słońc, młodości i nadziei—głos drżał i gął się jak rozplakana na wicherze arfa, a w każdym geście, w każdej pozie, widać było duszę miotającą się w walce szlachetnej, aż wreszcie głos jej zwycięzki i wzniosły jak przebaczenie, które w nim udzielała—zabrzmiał nad sceną w oddali i znikł, zostawując słuchaczy w milczącej uwieśnieniu ciszy!

Mówiąc o wczorajszym przedstawieniu Debory, nie podobna jest wstrzymać się od złożenia zasłużonych pochwał pannie Glech, która rolę Anny, dziewicy młodej i naiwnej, odegrała wybornie, z prostotą, prawdą i wdziękiem o jakie trudno pomiędzy wyrobionymi nawet artystkami; musimy również zrobić i tę jeszcze uwagę, że cały prawie personel trupy p. Ristori, okazał wczoraj niepospolite zdolności do ról lżejszego pokroju, w których wybornie i łatwiej nierównie, niż w tragicznych pozach, grać mu przychodzi—z wyjątkiem może p. Pezzana, który ma więcej serjo dramatycznego talentu, a wczoraj, rolę śiepego żyda odegrał z siłą, wyrazistością i przejmującym efektem.

* (Pożar). W dniu wczorajszym o godzinie kwadrans na 4-tą po południu, w domu pod N. 949ab. przy ulicy Przechodniej w składzie oleju należącym do starozakonnego Ludwika Fajgenbaum, tenże płyn przy przemarzeniu zapalił się, następnie ogień przeszedł do beczek, w których znajdowała się nafta, skutkiem czego wszystka nafta w sklepie jak również rzeczy i meble w mieszkaniu będące spaliły się. W czasie pożaru tego, 13 letnia dziewczynka starozakonna Chana Friszland, córka jubilera, przez spalenie się, życie postradała; nadto dość niebezpiecznie poparzeni zostali: właściciel sklepu, żona jego i robotnik niewiadomego nazwiska. Wszystkie cztery części straży ogniowej przybywszy na miejsce, dalszemu szerzeniu się ognia zapobiegły. Straty przez pożar ten zrządzone, według oszacowania właściciela domu i właściciela sklepu, wynoszą około 8,000 rs.

* (Cyrk). Wydanem zostało p. Grantzowowi pozwolenie na budowę cyrku wraz z zakładem gimnastycznym w jego posesji przy ulicy Twardej i Marjańskiej.

* (Tydzień giełdowy). Tydzień upłyniony przeszedł prawie bez fluktuacji w kursach naszej waluty na giełdzie berlińskiej, nie przynosząc oraz zmiany znaczącej w kursach remess zagranicznych na giełdach Petersburga, Rygi i Odesy, tem samem przy ciągłym braku gotówki u nas, a wypływającej stąd małej chęci do kupna, kursa weksli zagranicznych nie tylko się na giełdzie naszej nie podwyższyły, ale nawet w porównaniu z końcem tygodnia poprzedniego, jeszcze się obniżyły. Transakcje codzienne szły bez ożywienia, a niekiedy nawet z widoczną ociężałością; ogólna suma obrotu wekslowego tem samem w tygodniu upłynionym była ograniczona, rozmiarów średnich niedosięgająca. Potrzeba kapitałów znacznych dla fabryk cukrowych przy rozpoczętej obecnie kampanji, występuje teraz widoczniej, zmniejszając jednocześnie sumę gotówki w innym czasie na spekulację wekslową obracanej. W interesach wywozowych cisza trwa nieprzerwana, nie znajdując w cenach zagranicznych na nasz produkt krajowe bodźca do spekulacji odpowiedniej; stan ten zda się przeciągnąć się jeszcze do zimy. Przewóz towarów zagranicznych, wielkich kosztów transportowych ponieść nie mogących, dla niskiego stanu wody na Wiśle bardzo idzie ociężałe. Ruch w papierach publicznych i innych wartościach procentowych mało w tygodniu upłynionym był większy, aniżeli tygodnia poprzedniego. Li-

sty zastawne nie zdołały się utrzymać u nas na kursie dawniejszym, spadając codziennie; Obligi skarbowe nie były poszukiwane. Z akcji dróg żelaznych, ruskie wcale się na targu giełdowym nie znajdowały; warszawsko-wiedeńskich z początku więcej ofiarowano, bydgoskich zaś, terespolskich i fabryczno-łódzkich nie wiele kupowano, kurs ich też wcale się nie zmienił. Pożyczkę premiovą z początku tygodnia w mniejszych tylko sumach nabywano po kursach różnych, dopiero w ostatnich dniach tygodnia, kiedy ofiarowawia nabrały więcej stałości, nabywano sumy znaczniejsze, zbliżając się do kursu petersburskiego. Zaznaczyć wszakże wypada, iż obrót w tym papierze w tygodniu zeszłym był większy aniżeli w innych gatunkach.

Nr. 4-y *Bluszczu*, pisma tygodniowego-ilustrowanego dla kobiet wyszedł z druku i zawiera:—Stosunek sztuki do życia, przez L. Buszarła.—Nad kołyską, poezja Florjana.—Nad morzem, powieść Felicjana.—Przegląd piśmienniczy K. Kaszewskiego.—Paryżkie nowiny.—Drobne listki.—Dodatek:—Płaszczki do kąpieli dla dzieci do 2 lat (z ryc.)—Hawtkwany podnóżek (z ryc.)—Spódniczka dla dzieci do 10 miesięcy (z ryc.)—Sukienka dla dziecka do chrztu (z ryc.)—Zarzutka na głowę (fanchon) szydełkiem robiona (z ryc.)—Siatka ozdobna woskowymi perłami (z ryc.)—Szkatułka na toaletę (z ryc.)—Bluzka czyli stanik zwany Elekra (z ryc.)—Szafronek na rano dla paniąki od 8 do 10 lat.—Kapiur zmniejszony (z ryc.)—Przegląd mód paryżkich.—Przepisy gospodarskie.

* (Uniwersytet finlandzki). Przez najwyższe rozkazy w sekretarjacie stanu wielkiego księstwa finlandzkiego, mianowani zostali: Jego Cesarska Wysokość Cesarzowicz Następca tronu Wielki Książę Aleksander Aleksandrowicz—kanclerzem Cesarsko-Aleksandrowskiego uniwersytetu w Finlandji; a rektor tegoż uniwersytetu radca stanu Arne—prezesem dyrekcji prasy. (*Rus. Inw.*)

* (Order). Najjaśniejszy Pan, w nagrodę gorliwej i pożytecznej służby fligel-adjutanta Jego Cesarskiej Mości, pomocnika generał-policmajstra w królestwie polskim, pułkownika jeneralnego sztabu *Annenkowa*, w d. 5 b. m. najlaskawiej udzielił mu raczył order św. Anny 2-jej klasy. (*Rus. Inw.*)

* (Nominacja). Przez rozkaz najwyższy z d. 8 października (v. s.), liczący się w piechocie armji generał-lejtnant *Zotow*, mianowany został naczelnikiem 2-jej dywizji piechoty, z zaliczeniem do sztabu jeneralnego. (*Rus. Inw.*)

* (Podarunek). W czasie pobytu J. C. W. Cesarzowicza Następcy tronu w Moskwie, członkowie byłej tam wystawy przemysłowej mieli zaszczyt ofiarować Jego Cesarskiej Wysokości zakupiony z tej wystawy obraz św. Aleksandra Newskiego, roboty fabrykanta moskiewskiego wyrobów srebrnych, Owczynnikowa. Jego Wysokość, przyjąwszy ten obraz z wdzięcznością i zwróciwszy uwagę na piękną i kunsztowną robotę Owczynnikowa, dla zachęcenia go do dalszego doskonalenia wyrobu przedmiotów kościelnych, raczył podarować mu złoty zegarek, z złotym łańcuszkiem i brylantową spinką. (*Rus. Inw.*)

* (Otwarcie posiedzeń). Gazeta *Mosk. Wied.* donosi, że 3 października (v. s.) miało się odbyć otwarcie posiedzeń moskiewskiego gubernalnego zgromadzenia ziemskiego. (*Rus. Inw.*)

* (Cholera). *Kijewlanin* donosi, że odebrano telegraficzną wiadomość o ukazaniu się 25 z. września cholery w Berdyczowie. Zachorowało 12 osób i zmarło 2. (*Got.*)

* (Banda fałszerzy). W powiecie kościańskim, w Poznańskim, wykryto przed kilku dniami bandę fałszerzy, trudniącą się sprzedażą fałszywych biletów kredytowych ruskich. Uwieszono już dwóch członków tej bandy, mianowicie pewnego właściciela dóbr i jakiegoś byłego referendarza. Powiadają, że trzeci członek tej bandy został aresztowany w Wrocławiu. (*Ost. Z.*)

* (Internowani). Według *Morawskiej Orlicy*, znajduje się jeszcze w Ołomuńcu 6 internowanych polaków z królestwa polskiego, którzy znaleźli zatrudnienie u tamecznych rzemieślników. Z liczby czterech polaków internowanych w Brnie, trzech uzyskało pozwolenie zamieszkania przy swych krewnych w Galicji, a jednemu pozwolono wyjechać do Jass.

Ameryka.

* (Jen. Grant). Według wiadomości z Nowego Jorku z 7-go b. m., zaprzeczają pogłosce, jakoby jen. Grant dał do zrozumienia, że rząd Stanów Zjednoczonych ma zamiar interwenjować w Meksyku. (*La Patr.*)

* (Posiedzenia parlamentu kanadyjskiego) zamknięte zostały 18 września. Projekt konfederacji prowincji angielskich w Ameryce półno-

nej był przedmiotem żywych rozpraw. Minister popierał plan wstrzymany w roku zeszłym. Nastawał także na konieczność chwycenia się systemu obrony kraju. Już od kilku miesięcy, jak powiada *Monitor wieczorny*, rozpoczęto w około Kwebeku roboty fortyfikacyjne, za które metropolja powinna ponieść koszt. (*Le Mon. Un.*)

* (Powstanie). Ostatnie wiadomości z wyspy Haiti donoszą, że powstanie ogranicza się już dziś tylko na jednym mieście. Wojska prezydenta GEFfrard zajęły miasta Lembe, Plasencia i przesmyk Oudon. (*Le Mon. Un.*)

* (Admirał Pareja). Depesza z 8-go września, otrzymana przez Panamę, donosi, że wice-admirał Pareja przybył do Valparaiso na pokładzie fregaty parowej *Miasto Madryt*. Inne statki eskadry hiszpańskiej pozostały w Callao. Admirał Pareja udał się do Chili nie dla tego, ażeby działać tam militarnie, jak donosiły błędnie dzienniki amerykańskie; bawi on tam w charakterze posła nadzwyczajnego hiszpańskiego przy rządzie chilijskim, przyczem miał sobie poleconem działać na drodze dyplomatycznej i dawać dowody usposobienia pojednawczego. Po załatwieniu sporu z Peru, Hiszpanja nie ma żadnego interesu w tem, ażeby wszczynać walkę z Chili. Misja dyplomatyczna admirała Pareja, jest jedynie chwilowa. Powiadają, że zawiadomił on o swem przybyciu prezydenta, i panowało przekonanie, że miał opuścić niebawem Valparaiso i udać się do Santjago, stolicy rzeeczypospolitej. (*La Patr.*)

Anglja.

* (Stosunek stronnictw). Bardzo korzystną była dla stronnictwa liberalnego ta okoliczność, że wybory do parlamentu odbyły się przed śmiercią lorda Palmerstona. Urok jaki wywierał ten mąż stanu, dostarczył stronnictwu liberalnemu liczne głosy w izbie niższej, która wybrana została wyraźnie dla popierania jego polityki. Skutkiem tego w izbie niższej będzie więcej zgodności. Błędem jest atoli mniemanie, że cała większość należała do lorda Palmerstona, lub że zgon jego pozabawi gabinet poparcia ze strony izby. Konserwatyści myślą się, jeżeli mają takie przekonanie. Hr. Russell przyjęty zostanie przez wigów jako następca lorda Palmerstona. Lord Clanrendon nie jest dość zespolony z angielskim sposobem myślenia, ażeby mógł zostać pierwszym ministrem. Hr. Granville odznacza się niezmiernym taktem. Lecz p. Gladstone, będący największą znakomitością stronnictwa liberalnego, nie mógłby należeć do składu gabinetu kierowanego przez hr. Granville, podczas gdy zgodziłby się może na zostawanie pod kierunkiem hr. Russla lub lorda Clarendona. W każdym razie p. Gladstone jest mężem jak największego talentu. Kraj dobrze by uczynił, gdyby wybrał swego kierownika z pośród terazniejszej generacji, a nie z pośród ludzi przeszłości. (*Times.*)

* (Pogrzeb lorda Palmerstona) ma się odbyć na początku b. tygodnia. Zwłoki jego przeniesione zostaną z Brockett-Hall do Broadland, gdzie wystawione będą na katafalku przez dzień jeden, a następnie pochowane zostaną w Romsey, w hrabstwie Hants. (*La Fr.*)

Austrja.

* (Kwestja włoska). Pomyślny wpływ na spekulantów austriackich wywarłoby bezwątpienia sprawdzenie się dawnej, lecz obecnie wznowionej pogłoski, krążącej w wyższych sferach i pozostającej w związku z nastąpionym w d. 18-m b. m. wyjazdem p. Hübnera, przez Paryż, do Rzymu. Powiadają mianowicie, że mają być obecnie robione na nowo starania w celu osiągnięcia, przy pomocy pośrednictwa Francji, pojednania pomiędzy Austrią i Włochami, i że p. Hübner skorzysta ze swego pobytu w Paryżu, ażeby wynurzyć się przed gabinetem tuieryjskim z zupełną gotowością ze strony Austrii do układów z Włochami. Chodzi o to jedynie, ażeby życzenia te nie były czczą gadaniną. (*Nordd. A. Z.*)

* (Demonstracja przeciw Francji). Piszą z Wenecji: W zaprzieszłą niedzielę miała miejsce tu, w teatrze Malibran, demonstracja przeciw Francji. Dawano, wśród natłoku publiczności, nowy dramat, mający za przedmiot sprzysiężenie medjołańczyków i wygnanie ich para pod Gonzagą (1522). Przewódca sprzysiężenia, Briaga, zapytany przez jednego ze spiskowców, czy chce przyjąć opiekę od Francji, odpowiedział temi wyrazami: „Nie, i raz jeszcze nie! nie potrzebujemy żadnej obcej pomocy, a tembardziej opieki Francji; ta za drogoby kosztowała. Nie tylko że żądałaby ona lichwiarskiego wynagrodzenia, lecz jeszcze zniszczyłaby naszą niepodległość i zrobiłaby z nas niewolników swej woli!” Wyrazy te wywołały grzmot oklasków, które trwały kilka minut i powtórzone zostały kilkaktotnie. Dra-

mat ten dany był cztery razy rzędu, i tyleż razy powtórzyła się opisana tu demonstracja. (*Boh.*)

* (P. Hübner) miał opuścić Wiedeń 19-go b. m. i udać się do Rzymu. Nowy ten ambasador wiezie z sobą memorjał w przedmiocie rewizji konkordatu, opracowany dwa lata temu z polecenia p. Schmerlinga. Zdaje się przeto niewątpliwem, że p. Hübner zajmie się w Rzymie tą kwestją. (*N. Fr. Presse.*)

* (Informowanie dzienników.) Radca dworu Grüner, dyrektor biura prasy w Wiedniu, przedłożył, jak powiadają, cesarzowi Franciszkowi-Józefowi propozycje, przyjęte przez ministra, podług których rozmaite wydziały mają składać odtąd dyrekcji prasy, w celu dostarczania informacji dziennikom i korespondentom do gazet zagranicznych, komunikacje co do wszystkich ważnych wiadomości. Panuje przekonanie, że propozycje p. Grünera uzyskają sankcję cesarza. (*Europe.*)

* (Uroczystość) odbyta w dniu 20 w Pradze, przeszła bez demonstracji, o którą się obawiano. Jak donosi telegram do *Presse*, iluminacja na nowem i starem mieście była dosyć świetną, w małej części miasta niektóre ulice były zupełnie ciemne, budynki skarbowe i większa część pałaców nie były wcale oświetlone. Wystawiono tylko kilka transparentów. Pomimo tłumów ludności, na ulicach panowała spokojność; na ulicy tylko Długiej wybito trzy okna. (*Wien. Abp.*)

* (Ludność Austrii.) Statystyka dokładna narodowości wchodzących do składu cesarstwa austriackiego, jest podług aktu pokoju wiedeńskiego z r. 1809 następująca: Niemców 23%; czecho-słowian 19%; węgrov 14%; włoschów 8%; polaków 7%; serbów 5%; słowenców 4%; chorwatów 4%. (*La Fr.*)

Belgja.

* (Wiktor Hugo) zamierzał, jak donosi *La Fr.*, opuścić Brukselę 20-go lub 21-go b. m. i wrócić do poprzedniego swego siedliska na wyspie Guernsey; w takim razie nie brałby on udziału w kongresie studentów w Liège, jak to mieć chciała pogłoska. Zrozumiemy tę wiadomość podaną przez półurzędowe pismo francuzkie, jeżeli przypomnimy sobie, że właśnie wpływ francuzki spowodował wydalenie Wiktora Hugo z Belgji. (*Nordd. A. Z.*)

Danja.

* (Rada państwa). Z Kopenhagi donoszą, że nie ma nadziei, ażeby ministerstwo porozumiało się z radą państwa, i ażeby nowa konstytucja przyszła do skutku. Wiadomo, że punkta o które rząd prowadzi spór z radą państwa, oddane zostały do rozstrzygnięcia komisji złożonej z 15 członków landstthingu i folkethingu. Najważniejszy punkt sporny dotyczy składu landstthingu. Ten ostatni zgadza się na projekt rządowy, na tem zależący, ażeby landstthing składał się z 68 członków, w tej liczbie 12 mianowanych przez króla, podczas gdy folkething zgadza się tylko na 54 członków, tak iżby król nie mianował żadnego z nich, do czego dodać jeszcze należy poprawkę przyjął włościan, żądającą obniżenia census wyborczego. (*Nordd. A. Z.*)

Niemcy.

* (Przesilenie gabinetowe). *Hanower, 20 października. Zeitung f. Nordd.* zamieszcza następujące wiadomości o przesileniu ministerjalnem: Oprócz p. Bacmeister, który ma otrzymać tekę spraw wewnętrznych, wstąpiłby jeszcze do nowego gabinetu: jako minister finansów, radca finansowy p. Dietrichs, który obecnie zasiada w Dyrekcji jeneralnej poczty; jako minister oświecenia, radca legacyjny baron Hodenburg, dotychczasowy pełnomocny minister w Haadze; jako minister sprawiedliwości, wyższy radca sprawiedliwości p. Leonhardt, dotychczasowy główny sekretarz w ministerstwie sprawiedliwości. Nowi ci ministrowie powinni jutro, jak donosi taż gazeta, wykonać przysięgę. (*Patr. Z.*)

Prusy.

* (Interwencje). Najgodniejszem uwagi jest to, że szczególnie Francja, która nie tylko z powodu swojego współdziałania w traktacie londyńskim, ale i z powodu popieranych przez nią zasad narodowości, mogłaby przeciw łatwo wyszukać jaki powód, wstrzymała się jednak i wstrzymuje nadal od wszelkiej interwencji. Ze Prusy, jako w ogóle sąsiadujące z Francją, godnie cenią to jej stanowisko, samo się przez się rozumie, i naturalną jest rzeczą, że *Prov. Corr.* wystąpiła także z słowami ocenienia. Podobne wyrazy nie mają w sobie nic nadzwyczajnego w stosunkach przyjaźni i sąsiedztwa dwóch mocarstw i dalekiemi są od współzawodniczenia z innemi państwami w dążeniu do zjednania sobie pomocy i poparcia, od czego przecież polityka średnich państw niemieckich nie była wolną, jak to dowodzi znany list księcia augustenburgskiego do cesarza Napoleona III-go, prze-

ciwko któremu w swoim czasie powstała bardzo słusznie cała liberalna prasa. Śmieszna zatem i godną pogardy jest rzeczą, jeżeli pewne organa, a mianowicie prasa średnich państw niemieckich, napadają na *Prov. Corr.* za jej godne ocenienie stanowiska Francji w kwestji księstw. Lekkomysłne te napaści dzienników średnich państw niemieckich, obliczone są tylko na to, ażeby pozornie zwalić na ramiona drugiego to, do czego się poczuwa codzienna polityka samych średnich państw. (*Patr. Z.*)

* (Sprawa frankfurcka). *Berlin, 21 października. Kreuz. Z.* usprawiedliwia środki przedsięwzięte przeciwko Frankfurciowi, zapewniając, że o aneksji nie ma wcale mowy i dodaje w końcu, że obydwie wielkie mocarstwa zawodzą się w nadziejach, ale że wyczekiwanie ich nie będzie daremne. (*Schl. Ztg.*)

Turcja.

* (Reformy). Cały okrąg Taurycki poddał się pod władzę Porty, z tego powodu wojska tureckie zostały odwołane. Wybrana została pod prezydencją Mustafy-Fazył-Baszy, nowa rada stanu, która ma rozpatrzyć kontrakty, koncesje i inne środki ekonomiczne. Evkaf-haziri, intendent dóbr należących do meczetów i różnych fundacji pobożnych, zwolnionym został ze służby za opieranie się projektowanemu reformom sekularyzacji tych dóbr. Gubernator Damaszku sprzyjający tym zmianom, mianowany został jego następcą. Sułtan przed wyjazdem Daud-Baszy do Syrii podarował mu własną swoją szablę. Należy to do prawdziwych wyjątków. (*Nordd.*)

* (Cholera). Piszą z Tripoli w Syrii, pod datą 3-go b. m., że w Bejrucie cholera wywołała taki popłoch, iż z liczby konsulów zagranicznych, pozostało tam tylko trzech, mianowicie pp. Weckbecker, Bayer i Desessarts; w Tripoli zaś pozostał sam tylko konsul francuzki, który towarzyszył ciągle lekarzom i siostrcom miłosierdzia, odwiedzającym ubogich mieszkańców dotkniętych epidemją, krzepiąc swą obecnością ich ducha i usiłując polepszyć ich położenie za pomocą rozmaitych środków skutecznych. (*La Fr.*)

Włochy.

* (Zmiany w ministerstwie papieżkiem), o których donoszą z Rzymu, tłómaczone są przez dzienniki francuzkie w duchu przychylenia się Watykanu do warunków konwencji wrześniowej. *Patrie* wyraża się bardzo ostro o wydalonym ministrze wojny, mgnorze de Mérode. Wraz z nim wydalony został na szczęście jeden z tych „nietolerancyjnych, niebezpiecznych doradców, jakich Watykan miał od lat dziesięciu aż zanadto.” Sposób myślenia kardynała Antonellego nie będzie bardzo odmienny, lecz po zrzeczości tego męża stanu, o wiele wyższego od jego kolegów, spodziewać się należy, że naprawi liczne popełnione błędy. Zresztą *Patrie* sądzi, że ostatnie jej depesze o bandytyzmie, zadały mgnorowi de Mérode stanowczy cios. (*Nordd. A. Z.*)

Korespondencje Dziennika Warszawskiego.

Paryż, 18 października.

Jesień.—Odlatywanie jaskółek i żądanie paletotów watawnych przez naszych emigrantów.—Król portugalski, incognito jego i Polonji.—Zgon *Głosu Wolnego* i zjawienie się dzienników *Le Soleil* i *La Lune*.—Wznajemnopaci i socjalistopaci.—Jeszcze o Towiańskim.—Nowa sztuka: *Les supplices et le paradis des femmes*.

Chmury pokryły niebo; natura jest na wpół w żałobie; jesień, która tak się opóźniała i która była, śmiał powiedzieć, z taką niecierpliwością oczekiwaną przez niektórych, rozpoczęła stopniowo swe panowanie. Do pracy przeto! Martwy sezon gawęd przeminął; widowiska teatralne i sport zaprzętają znowu publiczność; niebawem niektóre salony zostaną na wpół otwarte. Zkąd pochodzi ta zmiana, jaka spostrzegać się daje od ośmiu dni? Spowodował ją deszcz, który padał tylko przez kilka godzin. Nawalnica zapelniła pustynię grzybami, i wśród tej spóźnionej wegetacji, każdy zdziwił się niemało, poznając pod każdym parasolem przyjaciela oddawna nieobecnego. A więc, ponieważ tańten sezon minął, niechże żyje terazniejszy sezon! Ci którzy sprzedają trunki, mianowicie kupcy win, podali już rękę tym, którzy sprwiają pragnienie, t. j. kupcom kasztanów; jaskółki letnie odleciały, oczekujemy więc przybycia kominiarzy i naszych emigrantów, którzy przyjdą prosić u dobroczynności publicznej o paletoty na wacie; są to nasze jaskółki zimowe.

Król portugalski i jego dostojna małżonka przepędzili w Paryżu 24 godzin i przechadzali się na bulwarach włoskich, w towarzystwie margr. de Paiva. Nic nie zdradzało ich incognita. Przechadzka ta przypominała osobom, uczęszczającym zwykle na bulwary włoskie, przechadzkę tamże J. C. W. Wielkiego Księ-

cia Konstantego. Incognito jest pasją znakomitych ludzi, lecz nie naszej Polonji. W ogólności emigranci nasi są tak próżni, że pomimo ich kart wizytowych, pełnych tytułów i godności rewolucyjnych, umieściliby chętnie na swych kapeluszach napis: „Jestem bohaterem, o którym *Czas* wspominał w swych numerach...”, wraz z nomenklaturą. Wówczas gdy emigranci byli u szczytu swej sławy, jak skoro znajdowali się w kawiarni, można było z pewnością usłyszeć co chwila te wyrazy, wymawiane przez Garsonów: „mój generale, mój pułkowniku, panie dyrektorze i t. d.”; dziś garsony mówią tylko „Monsieur,” lub też „dites donc Monsieur...ski,” ku wielkiej rozpaczy naszych eksdygnitarzy. Sic transit gloria mundi.

Donoszą nam o zgonie *Głosu Wolnego*; Mierosławski, parodując Ryszarda III, odezwał się z rozpaczą: „Oddam dyktaturę za dziennik!” Lecz jeżeli prasa rewolucyjna upada, za to prasa francuzka zubożyła się dwoma nowymi dziennikami, *Le Soleil* i *La Lune* (mamy już *L'Etoile*), i spodziewane jest jeszcze zjawienie się dziennika *La Terre*. Dzienniki te przeznaczone są do spowodowania upadku gazety *Le Nouvelles*, lecz konkurencja jest niemożliwa, albowiem p. Jules Noriac włada zresztą piórem szyderskim, humorystycznym, analitycznym; napisał on historję pocałunku, a zatem zdolnym jest do napisania historii serca, z którego ten pocałunek pochodzi, i ust, przez które przechodzi.

Znany jest wielki spór, jaki prowadzą pomiędzy sobą allopatji i homeopaci; coś podobnego do tego sławnego sporu ma miejsce pomiędzy naszymi emigrantami; dwie sekty walczą z sobą o pierwszeństwo: jedną z nich nazwę *wzajemnopatją* (towarzystwo wzajemnej pomocy vel adoracji), drugą zaś *socjalistopatją* (towarzystwo socjalistowskie i demokratyczne). Towiański zaś, który nie uznaje żadnej sekty oprócz swojej własnej, piorunuje na te dwie sekty i przepowiada, że w roku 3,333 nastąpi koniec świata, i że przewodcy wszystkich sekt politycznych pójdą do piekła na ogień wieczny. Jakkolwiek nie mam pretensji do tego, ażebym mógł się doczekać roku 3,333, a nawet do roku 2,222, tak iż nie będę w stanie przewidzieć, czy przepowiednia mistrza Towiańskiego jest prawdziwa lub fałszywa, i jakkolwiek nie wierzę wcale w piekło, pomimo to utrzymuję, że jeżeli przepowiednia sprawdzi się, w takim razie piec honorowy Lucycyera zajęty zostanie przez Towiańskiego, Gillera i księdza Mikoszewskiego, jako trzech duchów złego.

Pp. de Jallais i Wiktor Koning dali w tych czasach w teatrze *Dejazet* przegląd w trzech aktach i siedmiu obrazach, który powiódł się. Przechodzą tu przed oczami publiczności wszystkie męczarnie kobiet, jako to: nieuniknione nieprzyjemności *kwarrantanny*, wymagania panny Mody, psoty pana Wiatru, który unosi wdzięki podrobione, oraz pana Deszczu, który niszczy toalety, i nareszcie, najokrutniejsze ze wszystkich, męczarnie miłości. Sztuka p. de Girardina jest śmiesznie sporządzona w tym ostatnim obrazie. Niektóre śpiewki są udatne.

Wyszczególniliśmy męczarnie kobiet; lecz jakież jest ich raj. P. X. de Montépin odpowiada na to zapytanie w dość dziwny sposób. Widzimy rzeczywiście w jego sztuce same tylko kobiety bardzo nieszczęśliwe: matkę rodziny bitą przez męża i doprowadzoną do proszenia o jałmużnę; młodą panią wykradzioną przez uwodziciela i cierpiącą mocno z powodu tej sytuacji, i nareszcie jej siostrę wstępującą do teatru i wygwizdaną nielitościwie przy pierwszym wystąpieniu na scenę. Okazuje się ztąd, że wszystkie te raje nie mają w sobie nic pociągającego. Widocznie w myśli autora, teatr jest rajem dla kobiet. Panna P.... zaznacza miejsce rajy w obozie; każdy więc ma swój sposób widzenia rzeczy. Co do mnie, nie tam umieszczę Eden płci pięknej. A M.

Paryż, 20 października 1865.

Rekolekcje duchowieństwa paryżkiego. — *La nouvelle politique par Radlé* (pułkownik Łapiński) — Jedno z posiedzeń towarzystwa wzajemnej pomocy w Brukselli.

W zeszłym tygodniu, odbyły się rekolekcje duchowieństwa paryżkiego w kościele świętego Sulpicjusza. Rekolekcje te, rzecz dyscypliny katolickiej, nie byłyby dla nas tyle ciekawe, gdyby arcybiskup tutejszy Darboy, nie zakończył ich kazaniem, pełnem umiarkowania i rad rozsądnych, które na wspak ultramontanizmowi, zalecają klerowi pogodzenie się z dzisiejszą cywilizacją, gdyż jakkolwiek dogmata są niewzruszone, kościół jednak, aby miał wpływ na swych wiernych, musi zastosować się do wieku, — jak stosował się za czasów Konstantyna, przywracając sobie rytuały pogańskie, — jak stosował się w wiekach średnich, kiedy uświęcał naturalizm barbarzyńców.

Pod koniec tego pamiętnego kazania, które uważać można za dalszy ciąg listu pasterskiego tego pralata à propos sylabusa, arcybiskup Darboy, widząc

kościół napełniony zakonnikami jak jezuitami, dominikanami, franciszkanami, kapucynami, i t. d., oświadczył, że jakkolwiek zakony były w swoim czasie użyteczne, dziś jednak kościół, to jest kler świecki, obejść się bez nich może, gdyż władza świecka kształca młodą generację, zastępuje dokładnie ich miejsce.

Rzym, który niechętnie patrzy się na wszelkie tendencje zgody i pokoju, potępił to kazanie, jak potępił franc-masonów, do których należało i należy wielu jeszcze księży katolickich; ludzie jednak umiarkowani, osądzić potrafią wartość tych słów, które aprobują rządy co znośny klasztor w interesie oświaty i postępu ludzkości.

W tych dniach wyszła nowa broszura u Dentu pod tytułem: „*La nouvelle politique par Radlé*”.

Broszura ta jakkolwiek pisana po francuzku i podpisana nazwiskiem francuzkiem, jest ze źródła polskiego. My wiemy wszystko, damy więc czytelnikom i prawdziwą nazwę jej autora; jest nim ów sławny pułkownik Łapiński, o którym tyle razy już wspominaliśmy, a który jako prawdziwy awanturnik rozpoczął swą karierę kampanją węgierską i kaukaską, a następnie porzuciwszy służbę turecką, ofiarował swe usługi rządowi narodowemu, usługi, które zakończyły się ową topielą na morzu Bałtyckim.

Pan Łapiński, ma podobno należeć do redakcji zapowiedzianej przez nas *Federacji*. Zużywszy wawrzyń wojenne, chce on próbować jeszcze szczęścia na polu literackim. Czy mu się to uda, tego nie wiemy; wiemy tylko, że zamiary jego wschodnie (o tem obszerniej kiedyś pomówimy), potrzebują rozgłosu dla jego nazwiska, by entrenceurowie jego wyprawy, powzięli dlań pewne zaufanie i przed terminem dali mu odpowiednie zaliczenie; — pieniąż bowiem stanowi dziś główne tło najsławniejszych epopoi.

Broszura ta, kreśli stan Rosji po pokoju paryżkim.

Przyznaje ona że cesarstwo nasze od wstąpienia na tron Alexandra II, wzmogło się w potęgę, daleko więcej, aniżeli za innych panowań. Rosja, *skupiając się*, mówi p. Łapiński, zaanexowała szesnaście milionów azjatów, którzy będąc z nią jednego pochodzenia (ciągle system Duchńskiego), przyjmują jej język i ciążą z nią w jedno w bardzo krótkim czasie. Oprócz tego Rosja ugruntowała swe panowanie na Kaukazie, wzmocniła się o całe miliony ramion wyzwoleniem włościan i skończyła raz na zawsze z ruchami w Polsce. Przy tych siłach, dowodzi uczeń p. Duchńskiego, Rosja, skoncentrowana w ultraruskiej partji, może dziś myśleć tak o Pekinie jak i o Konstantynopolu, a to z tym większą łatwością, iż Chiny są jednego z nią pochodzenia, a Grecy w imieniu wspólności religijnej, oddać jej mogą Carogród. Hanibal więc u bram! woła p. Łapiński; Europo ratuj się wskreszeniem Polski, Polski chrześcijańskiej, która jedna jeszcze może cię zbawić od *jarzma moskiewskiego!*

Jak widzisz czytelniku, są to stare wszystko komunały. Jedną wszakże widzimy nowość w tej broszurze, a to tę, iż na miejsce narodowości, stawia ona rasy. Do rasy Turkańskiej należy, podług niej, cała Wielko-Ruś i Azja, do Indo-Europejskiej, Sławianie; a że Polacy są najbardziej wyrobionymi Sławianami, do nich więc należy panowanie nad Sławiańszczyzną.

Opuszczając już wyrób polityczny narodu ruskiego, jego potęgę i wpływ na Sławiańszczyznę, chcielibyśmy jednakże widzieć dowody p. Łapińskiego, na podstawie których wyłącza on Wielko-Ruś ze Sławiańszczyzny; gdyż słowo p. Duchńskiego uważamy w tym razie, jako tylko dowcipny wynalazek, który oryginalną śmiałością potrafił mu zapewnić imię i majątek.

Broszury takie są dla nas więcej użyteczne aniżeli dla emigracji. Każde państwo europejskie stara się przedstawiać potężniejszym, aniżeli jest w istocie; jedna tylko Rosja co tego nie potrzebuje, raz dla tego, że rzeczywiście jest silną, a po drugie, że ją sami emigranci przedstawiają jak olbrzymą groźącą niezależności słabszego od niej zachodu.

W tych dniach, otrzymaliśmy ciekawy opis jednego z posiedzeń towarzystwa wzajemnej pomocy w Brukselli, zostającego pod dyktando generała Kruszewskiego i adwokata (dowiół nam rzeczywiście że jest adwokatem) Lubliner. Szkoda że już *Ojczyzna* przestała wychodzić, gdyż opis ten, który odkładamy do przyszłego listu, dowiódłby jej, że korespondencje nasze pisane są zawsze na podstawie dowodów dostarczanych nam przez samych emigrantów.

Lord Palmerston.

(Dokończenie *)

Popularność długa jeszcze otaczała go w izbie gmin, gdzie zasiadał na wiosnę 1841 r., złożony

*) Patrz N. 234 *Dzien. Warsz.*

swą tekę ministerjalną. Wraz z lordem Russellem odgrywał tam rolę przewodcy opozycji, a jeżeli popierał reformę handlową przedsięwziętą przez sir Roberta Peela, umiał zresztą wyzyskiwać namiętności chwilowe, dla zmuszenia swych przeciwników do brania go w rachubę. Dla też, kiedy jego stronnictwo powróciło do władzy (w lipcu 1846), objął na nowo kierunek spraw zagranicznych i znowu praktykował ten system polityki zaczepnej, często kłótlivej i zmiennej, który ściągnął przeciw niemu powszechne napastowanie, ale który dałby wszędzie do dania przewagi wpływowi lub interesom angielskim. Pierwszym jego czynem było zerwanie serdecznego porozumienia z Ludwikiem-Filipem, z powodu małżeństw hiszpańskich (1846) i poróżnienie się z Austrią z powodu zajęcia Krakowa (1847).

Tegoż roku tak zresztą wdał się w sprawy szwajcarskie, iż zdołał, przyspieszając wypadki, zniwieczyć usiłowania wielkich mocarstw sąsiednich na korzyść Sonderbundu. Z drugiej strony, zachęcał, przez wysyłkę broni i amunicji, powstanie w Sycylii, którą porzucił potem na zemstę króla neapolitańskiego, pod pozorem iż skłania się ku rzeczypospolitej. Nie mniej wszelako domagał się wynagrodzenia za straty poniesione przez Anglików przy bombardowaniu Messyny; wszelako rząd neapolitański pospieszył uczynić zadość tym pełnym zarozumiałości wymaganiom, kontent, iż tak tanim kosztem może stłumić wyjawienia zawarte w listach p. Gladstone.

Revolucja lutowa, która zachwiała prawie wszystkie trony na lądzie stałym, utrwaliła bardziej niż kiedykolwiek władzę stronnictwa wigów. Lord Palmerston skorzystał z niej, aby wszędzie uczynić potrzebnym pośrednictwo Austrii. Oświadczył się za przyjaciela ludów i życzliwego protektora królów, bez wahania uznał rzeczpospolitą francuzką, przyklasnął pokojowemu manifestowi p. Lamartina, pozostawiającemu mu wolne pole, podniecał powstanie w Wiedniu i Berlinie, wysławiał reformy Piusa IX-go i nie sprzeciwiał się zdobywczym planom Karola Alberta. Później pomagał rewolucjonistom włoskim, podczas kiedy pozostawiał własnym siłom Węgry, bohatersko walczące pomiędzy Austriakami i Rosjanami. Wyprawa rzymska przedsięwzięta przez Francję w 1849 r., była ważną porażką dla jego polityki, porażką, którą usiłował naprawić, powstrzymując odwet Austrii przeciw Piemontowi zwyciężonemu pod Nowarą i sprzeciwiając się z wielką stałością postępowi europejskiej kontrarewolucji.

W 1850 roku w Atenach zdarzył się nieszczęsny wypadek, który o mało nie spowodował wojny powszechnej. Z powodu reklamacji żyda portugalskiego Pacifico, zostającego pod opieką angielską, rozkazał rozciągnąć blokadę w portach i wybrzeżach greckich, którą wkrótce zniósł interwencja Francji. Żywe wyjaśnienia zostały zamienione w parlamenty i ambasador francuzki musiał się oddalić z Londynu na kilka dni. W skutku tej sprawy, która dała mu sposobność do przepysznej mowy, uczuł potrzebę wyjścia z odosobnienia, w jakim znajdował się Anglja i zbliżyć się do wielkich mocarstw. Taki był powód jego przystąpienia do traktatu 4-go lipca 1850 roku, dotyczącego uregulowania kwestji szlezwicko-holsztyńskiej. Przez ten akt, zaprzeczając całej swej przeszłości, poświęcił Danję, dla chwilowego złączenia się z widokami polityki ruskiej.

W 1851 r., znów najwyższe obawy powstały zewnątrz, z powodu postawy coraz nieprzyjaźniejszej ministra angielskiego względem monarchów samowładnych, triumfalnego przyjęcia wychodźców węgierskich i nakoniec śmiesznej rozwiązania sprawy Pacifico, które przekonało, że dla nędznego wynagrodzenia 150 fun. ster. (6,000 złp.), lord Palmerston nie zaważał się zakłócić pokój Europy. Spieszne pochwalenie przez niego zamachu stanu dokonanego we Francji, bez poprzedniej narady z kolegami, spowodowało przesilenie gabinetowe, które zakończyło się zastąpieniem go u steru rządu przez lorda Granville (grudzień 1851). W kilka miesięcy odemścił się za to, spowodowawszy, przez zresztą wniosek opozycyjny co do billu o milicji, zupełną porażkę gabinetu Russella (luty 1852 r.).

Torysowie, wzięwszy jego spadek, robili mu propozycje; lecz, jakkolwiek je odrzucił, z umiarkowaniem walczył przeciw temu stronnictwu w izbie gmin. Kiedy w końcu roku, lord Aberdeen otrzymał poruczenie utworzenia gabinetu pojedynczego, odwołał się do peelistów i do wigów, i zaprosił swego przeciwnika do zajęcia napowrót swego miejsca w radzie korony. Lecz usunięty do ministerstwa spraw wewnętrznych, musiał ograniczyć swą działalność na ulepszeniach, które zjednały mu jeszcze większą popularność, a nawet posunął się do okazywania się sprzyjającym reformie administracyjnej, w imię której radykalni agi-

